

Maktkonsentrasjonen i storbankens ledelse (utdrag)

Taler

Einar Gerhardsen

Dato

7 juni 1959

Sted

Sandefjord

- 1 Det er mye godt og verdifullt i det nåværende samfunnssystem. Men av de
svakheter og urimeligheter som etter vår oppfatning hefter ved systemet, er
maktkonsentrasjonen i de store bankenes ledelse den alvorligste og urimeligste.
Ut fra et demokratisk synspunkt mener vi oss berettiget til å gå inn for en
5 endring i dette forhold, men vi går ikke lenger enn velgerne har gitt oss fullmakt
til å gå. Kommer vi til at det vil være riktig å gå lenger, vil vi forut for ett av de
kommende valg be om fullmakt til det.

- La meg så få si litt om hva Bankkomitéens forslag går ut på: De 600
10 sparebankene vi har, dekker en stor del av distriktenes aktuelle kredittbehov. I
sin oppbygging er sparebankene i realiteten kooperative institusjoner, som
formelt gir innskyterne stor myndighet i ledelsen. For å styrke den
samfunnsmessige kontrollen, har Frihagen-komitéen foreslått at
kommunestyrene skal peke ut halvparten av forstanderskapets medlemmer.
15 Forstanderskapet er en utpreget kontrollinstans, og det er ingen tvil om at den
foreslåtte reformen vil ha sin betydning. Denne del av komitéens innstilling er
enstemmig.

- Når det gjelder forretningsbankene, har komitéen delt seg. Det er
20 forretningsbankene, især de største av dem, som ut fra et økonomisk-politisk
synspunkt har størst betydning. De opererer ut over kommunegrensene, og
mange av dem har et stort nett av filialer utover hele landet. De finansierer store
investeringer - og gjennom de lån de gir, eller nekter å gi - bestemmer de en stor
del av mengden og retningen av investeringene. Ut fra dette foreslår et flertall i
25 komitéen at regjeringen skal oppnevne fjerdeparten av representantskapets
medlemmer i alle forretningsbanker med en forvaltningskapital på over 100
mill. kroner. De 56 forretningsbankene som har en forvaltningskapital på under
100 mill. kroner, berøres ikke av forslaget.

30

Når det gjelder de fire største forretningsbankene, som har om lag halvparten av forvaltningskapitalen i de 75 aksjebankene i landet, foreslår et mindretall at en skal gå et skritt videre. De foreslår at regjeringen etter forslag fra Norges Bank skal peke ut en eller to representanter i styret for bankene som har en

35 forvaltningskapital på over 500 mill. kroner.

40

Dette forslaget er av Bankforeningens formann, Lindebrække, karakterisert som en politisk krigserklæring til landets næringsliv. Han snakker om en økonomisk-politisk borgerkrig og truer med å bringe samarbeidsnemnda mellom Norges Bank, finansdepartementet og kredittinstitusjonene til opphør.

45

En eller to offentlig oppnevnte representanter i fire forretningsbankers styre betraktes altså som en krigserklæring til næringslivet, og man varslar økonomisk-politisk borgerkrig. Den eneste forklaringen må være at man her går løs på

45 privilegier som de økonomiske makthavere vil verge med alle midler. De fire forretningsbankene det her er spørsmål om, disponerer en kapital som ikke er så langt fra et helt statsbudsjett. Alminnelige mennesker vil ha vanskelig for å forstå at det skal være så urimelig at samfunnet har representanter i disse bankers styre.

50

Det er riktig, som banksjef Lindebrække sier, at regjeringen ennå ikke har tatt endelig standpunkt til komitéforslaget. Først når de forskjellige organisasjoners uttalelser foreligger, og etter at saken er behandlet i finansdepartementet, vil regjeringen ta den opp til behandling. Det ligger i sakens natur at en da vil måtte

55 legge avgjørende vekt på det som er sagt om spørsmålet i Arbeiderpartiets program, men en vil selvsagt som vanlig også ta nødvendig omsyn til saklig begrunnede og praktiske innvendinger som kan reises mot forslaget.

Kilde

60

Olaf Solumsmoen og Olav Larssen (red.): Med Einar Gerhardsen gjennom 20 år. Oslo 1967, s. 158-159

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/maktkonsentrasjonen-i-storbankens-ledelse-utdrag>

65